

Õiguskantsler

Tarmo Pilv
Advokaadibüroo Tarmo Pilv ja Partnerid
info@tarmopilv.ee

Teie 26.08.2015 nr 1/1572-T

Meie 23.09.2015 nr 6-1/151082/1504055

Krediidiandjate ja -vahendajate seaduse laienemine mootorsõidukite müügiga tegelevatele isikutele

Austatud Tarmo Pilv

Õiguskantsler kontrollis Teie palvel, kas on õigustatud, et veebruaris 2015 Riigikogus vastu võetud [krediidiandjate ja -vahendajate seaduse](#) (KAVS) mõjuala laieneb mootorsõidukite müügiga tegelevatele isikutele, kes pakuvad oma klientidele võimalust osta sõiduk järelmaksuga. **Hinnates KAVS sätteid Teie avalduses toodud üldiste asjaolude pinnalt (s.o abstraktselt ja keskendumata iga konkreetse seaduses sätestatud nõude/kohustuse põhiseaduspärasusele), ei tuvastanud õiguskantsler KAVS vastuolu põhiseadusega.**

Kuigi KAVS väljatöötamise ajendiks oli ennekõike vajadus korrastada nn kiiralaenuturgu ning kaitsta sellelaadseid teenuseid tarbivaid inimesi vastutustundetult krediidi pakkumise eest, sai juba eelnõu koostamise faasis selgeks, et tegevusloa kohustusega peab olema hõlmatud igasugune tarbijatele krediidi andmine või vahendamine, sh järelmaksu võimaldamine (vt [seletuskiri Riigikogu menetletud KAVS eelnõu juurde](#): lk 1, 7, 9, 11 jne. Lisaks vrd [2014. a septembri ja novembri versioone KAVS eelnõust](#), mida menetles Vabariigi Valitsus). Sellele oli kaks peamist põhjust. Esiteks ilmnes KAVS eelnõu menetlemise käigus, et ka esemete ja teenuste soetamine järelmaksuga on eraisikute makseraskustesse jäämise üheks oluliseks põhjuseks. Teiseks nägid seaduseelnõu ettevalmistajad ohtu, et juhul kui KAVS ei kohaldu liising- ja järelmaksuandjatele, siis võivad kiiralaenufirmad ja muud laenuandjad kujundada oma laenuäri ümber liising- ja järelmaksuäriks ning sellega vältida KAVS-s sätestatud reeglite täitmist. Nii võis järelmaksuandjate seadusest väljajätmine seada küsimärgi alla KAVS-ga taotletud eesmärkide saavutamise ja seega KAVS regulatsiooni vastuvõtmise otstarbekuse tervikuna. Sellest tulenevalt sätestas Riigikogu menetlusse jõudnud KAVS eelnõu versioon, et KAVS peab kohalduma ka liising- ja järelmaksuandjatele.¹

KAVS järgi peavad niisiis kõik ettevõtjad, kes pakuvad klientidele oma nimel ja vastutusel järelmaksu, omama Finantsinspektsiooni väljastatud tegevusluba. Seejuures ei erista seadus, millises majandusharus ettevõtja tegutseb. Seega ei ole põhjust öelda, et mõnes valdkonnas tegutseval ja klientidele järelmaksu võimalust pakkuval kauplajal on tarvis taotleda Finantsinspektsioonilt tegevusluba, kuid teises valdkonnas tegutseval ja klientidele järelmaksu võimaldaval kauplajal sellist vajadust pole. Tegevusloa kohustust ei ole vaid sellisel ettevõtjal, kes ise oma klientidele järelmaksu teenust ei paku.² Teda ei ole aga kohane kõrvutada järelmaksuvõimalust pakkuva kauplajaga ning

¹ Võrreldes [KAVS eelnõu esialgse \(st septembri 2014\) versiooni](#) § 3 lg 1 sõnastusega, sisaldab KAVS § 3 viidet [võlaõigusseaduse](#) § 401 lõikele 2.

² Vt lisaks KAVS § 2 lg 5 p 2 ja lg 9.

väita nende põhjendamatult ebavõrdset kohtlemist põhiseaduse § 12 mõttes: tegemist ei ole võrreldavate isikutega.

Mis puudutab Teie seisukohta, et mootorsõidukite müügiga tegelevat ettevõtjat ei ole otstarbekas võrrelda finantsteenuseid pakutava äriühinguga ning nõuda neilt mõlemalt KAVS sätete täitmist ühtedel ja samadel alustel, tuleb möönda, et tarbijakaitse ja erandite kuritarvituste ohu vältimise eesmärke silmas pidades võib loa nõue kui selline siiski olla õigustatud. Nagu eespool märgitud, kaalus seadusandja KAVS eelnõu vastuvõtmisel liising- ja järelmaksuandjate seaduse rakendusala väljajätmist. Eelnõu menetluse käigus siiski leiti, et see võib muuta KAVS kehtestamise mõtteks, ning sellest ideest loobuti. Seadusandja põhjendused, miks järelmaksuteenust (kõrvalteenusena) pakkuv isik peab olema hõlmatud KAVS mõjualast, on veenvad ning võimaldavad asuda seisukohale, et KAVS laienemine ei riiva ebaproportsionaalselt mootorsõidukite müügiga tegeleva ja ostjatele oma nimel ja vastutusel järelmaksuvõimalust pakkuva ettevõtja põhiõigusi.

Oma avalduses olete välja toonud ka seda, et KAVS-st tuleneva koormava tegevusloa kehtestamise tulemusel võib mitu mootorsõidukite müügiga tegelevat väikeettevõtjat lõpetada oma tegevuse, kuna tegevusloa omamata ei tohi ettevõtjad järelmaksuvõimalust pakkuda. Samas ostjatel ei ole piisavalt raha, et mootorsõidukeid kohe välja osta. Teisisõnu püstitate Te küsimuse sellest, kas KAVS tegevusloa hankimise nõue rikub sellises kontekstis põhiseaduse §-st 31 tulenevat ettevõtlusvabadust.

Siinkohal tuleb juhtida Teie tähelepanu asjaolule, et KAVS nõuete laiendamine enne KAVS jõustumist tegevust alustanud klientidele järelmaksu võimalust pakkuvate ning Finantsinspeksioonilt tegevusloa taotleda mittesoovivatele kauplejatele ei tähenda, et 2016. aastal kaovad turult kõik võimalused müüa kaupu või teenuseid järelmaksuga, inimesed lõpetavad kaupade ostmise ning müüjad on sunnitud oma äritegevuse lõpetama. Nimelt jätab KAVS § 2 lg 9 kauplejatele võimaluse – taotlemata Finantsinspeksioonilt tegevusloa – müüa tarbijale esemeid või osutada teenuseid ning võimaldada tarbijale selle tegevuse kõrvalteenusena järelmaksu, kui kaupleja loovutab sellest lepingust tuleneva rahalise nõude faktoorige või kui tema rolliks jääb pelgalt vahendada tarbijale krediiti.³ [KAVS eelnõu II lugemise seletuskirja](#) järgi (vt muudatusettepanek nr 4) olid taolised kolmnurksuhtel põhinevad ärimudelid praktikas väga levinud veel enne KAVS vastuvõtmist ja jõustumist. Pärast KAVS jõustumist saavad nende kasutamist jätkata need kauplejad, kes soovivad pakkuda oma klientidele järelmaksuga ostmise võimalust, kuid kes ise Finantsinspeksiooni poolt litsentseeritud ettevõtjaks saada ei saa või ei soovi.

Tulenevalt sellest ei ole KAVS vastuvõtmisest johtuv järelmaksuga mootorsõidukite müüjate ettevõtlusvabaduse riive nii intensiivne, nagu Teie avalduse põhjal võib aru saada. Võttes arvesse seda ning ka KAVS järelmaksuandjatele laiendamise kaalukaid eesmärke (välja toodud selle kirja alguses), ei ole KAVS-st tulenev tegevusloa saamise nõue Teie avalduses toodud asjaoludel vastuolus põhiseaduse §-ga 31.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Olga Lavrova 693 8410
Olga.Lavrova@oiguskantsler.ee

³ Täidetud peavad olema ka KAVS § 2 lg 9 punktides 1 ja 2 sätestatud nõuded.